

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОПТИМИЗИРАНЕ НА ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯТА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ МВР

д-р Румен Иванов Гигов,
хоноруван преподавател
Център за изучаване на рисковете и сигурността
Нов български университет

Резюме: В статията се анализира нормативната уредба, отнасяща се до възнагражденията на държавните служители и лицата, работещи по трудови правоотношения в Министерството на вътрешните работи на Република България. Изведени са проблемните области за функционирането на системата за възнаграждения на служителите от МВР. Направени са конкретни предложения свързани с нейното оптимизиране.

Ключови думи: служители на Министерството на вътрешните работи; възнаграждения

OPPORTUNITIES TO OPTIMIZE THE REMUNERATION OF EMPLOYEES OF THE INTERIOR

Rumen Gigov, PhD

Summary: The article analyzes the legal framework relating to the salaries of civil servants and persons working under employment at the Ministry of Interior of the Republic of Bulgaria. Problem areas for functioning the system of remuneration for employee of the Ministry of Interior are pointed. Concrete proposals are made relating to optimization of the system.

Keywords: Ministry of the Interior; remuneration

Възнагражденията в службите за сигурност и обществен ред в Република България са регламентирани за всяко ведомство в *специален закон*. Със *Закона за бюджета на Република България* за всяка година се определя база в лева за определяне на минималния размер на основната заплата за тези служители. След обнародването на *закона* за бюджета ежегодно се приема и постановление на Министерския съвет (ПМС) за заплатите на военнослужещите и цивилните служители по *Закона за отбраната и въоръжените сили в Република България* (ЗОВСРБ) и на държавните служители и лицата работещи по трудово правоотношение по *Закона за министерството на вътрешните работи* (ЗМВР).

За 2010 година в ПМС 86/03.05.2010 г. (ДВ бр. 36/2010 г.) са включени и възнагражденията на служителите по *Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража* (ЗИНЗС) и на служителите по *Закона за държавна агенция "Национална сигурност"* (ЗДАНС).

С приложение 1 от ПМС 86/03.05.2010 г. се утвърждава месечно разпределение на разходите за заплати по бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджетни кредити. С отделни приложения се определят основните възнаграждения както следва:

1. В съответствие с присвоеното военно звание на военнослужещите от Министерството на отбраната /МО/ и Българската армия /БА/;

2. Минимални и максимални възнаграждения за цивилните служители;

3. Заплатите за категория и минимална и максимална заплата за длъжност в дадена категория за МВР.

Възнагражденията, материалното и социално осигуряване на служителите от МВР е регламентирано в *Закона за МВР*.

Държавните служители от МВР получават основно месечно възнаграждение, което се образува от заплатата за категория и заплатата за длъжност. Размерите на заплатите за категория, както и

размерите на заплатите за най-ниската и най-високата длъжност във всяка категория, се определят от Министерския съвет по предложение на министъра на вътрешните работи. Базата за определяне размера на основното месечно възнаграждение за най-ниската длъжност се утвърждава ежегодно със *Закона за държавния бюджет на Република България*, като месечното възнаграждение се увеличава с коефициент спрямо базата, както следва:

- за най-ниската длъжност в категория Г - не по-малко от 2,1;
- за най-ниската длъжност в категория Е - не по-малко от 1,4.

За 2011 година, както и за 2010 г., определено от *Закона за държавния бюджет на Република България* за 2011 г. в § 10 от преходните и заключителни разпоредби е определена базата за определяне на минималното основно възнаграждение, което по същество е базата за определяне размера на основното месечно възнаграждение за най-ниската длъжност на лицата по ЗОВСРБ, ЗМВР, ЗИНЗС и ЗДАНС е 376 лв. от 1 януари 2010 г.

Категориите регламентирани в МВР за държавните служители в МВР са съобразно изпълняваните функции и притежаваната квалификация на изпълняващите държавна служба в МВР със съответните специфични наименования:

- Категория А - главен комисар, старши комисар - висш ръководен персонал.
- Категория Б - комисар - ръководен персонал.
- Категория В - главен инспектор, старши инспектор - експертен персонал с ръководни функции и експертен персонал с контролни функции.
- Категория Г - инспектор - експертен персонал.
- Категория Д - главен полицаи/ главен пожарникар/ главен спасител/ главен сътрудник - изпълнителски персонал с контролни функции.

- Категория Е - полицаи/ пожарникар/ спасител/ сътрудник – изпълнителски персонал.

В зависимост от професионалния опит на служителите в категории Г и Е се определят степени.

Целесъобразно е да се промени начина на определяне на основните заплати на служителите. Със ЗМВР е определена минималната основна заплата за служителите, заемащи най-ниска длъжност с висше и/или средно образование. За следващите в йерархично отношение длъжности в МВР няма ясни правила при определянето на заплатите на служителите. Предложението ни е да се регламентират определени минимума за разлики в основните заплати както между отделните категории, така и за длъжностите в самите категории. Като може да се създаде още едно минимално разделение между заплатите на служителите, заемащи длъжности на изпълнителско ниво със средно образование (не по-малко от 1,6) и с висше образование (не по-малко от 2,5), ръководните длъжности (не по-малко от 3,5) и висшите ръководни длъжности (не по-малко от 5,0). Тези коефициенти би могло да бъдат добавени в класификатора на длъжностите на служителите от МВР. С това предложение се цели да се създадат ясни и точни критерии и правила при формирането на основните заплати за всички служители в МВР. За неговата реализация са необходими допълнителни финансови средства и законодателни промени.

Конкретният размер на заплатата за длъжност се определя от министъра на вътрешните работи и се състои от:

- възнаграждение за ниво, което отразява мястото на съответната длъжност в йерархията;
- възнаграждение, което отразява специфичните условия на работното място.

Нивата на длъжностите в МВР са определени в *Класификатора на длъжностите в МВР* и са 20, на първо ниво е главния секретар на МВР, а на двадесето ниво е техника и за всяко ниво се изплаща съответно

възнаграждение. Нивата и възнагражденията за тях са определени в заповедта за заплатите на министъра. На държавните служители се изплаща допълнително възнаграждение за продължителна работа върху основното месечно възнаграждение в размер 2 на сто за всяка година трудов стаж, но не повече от 40 на сто.

Лицата, работещи по трудово правоотношение в МВР, получават основно месечно възнаграждение, което се образува от заплатата за длъжност и добавката за работа в МВР. Базата за определяне размера на основното месечно възнаграждение за най-ниската длъжност се утвърждава ежегодно със *Закона за държавния бюджет на Република България*, като месечното възнаграждение се увеличава с коефициент спрямо базата, както следва:

- за висше образование - не по-малко от 1,6;
- за средно образование - не по-малко от 1,1.

Размерът на добавката за работа в МВР се определя със *заповед* на министъра на вътрешните работи.

Основната заплата се формира от категория и длъжност, т.е. тя е двукомпонентна. Възнаграждението за категория се състои от възнаграждение за ниво и възнаграждение за специфични условия на работното място. **Препоръчително е да се запази възнаграждението за категория и длъжност и да се добави добавка за работа в МВР, т.е. основната заплата да стане трикомпонентна.** За почти всички длъжности има разлики в сумите за възнаграждение в зависимост от това дали длъжността се изпълнява в министерството, главна дирекция, СДВР или ОД на МВР. Освен това в рамките на самата длъжност има от две до шест нива. Предложението е независимо къде работи служителя, заплатата за длъжност да бъде еднаква. Конкретното предложение е добавката за работа в МВР да е променлива и размера и да бъде различен и да зависи от това къде работи служителя и каква е неговата натовареност. Добавката за работа в централна структура, главна дирекция и големите областни дирекции би трябвало да бъде с най-

висока стойност, докато в малките структури (РУП и РСПБЗН) може да бъде определена в пъти по-малко. В момента заплатата за категория се различават от възнаграждението за специфични условия на работното място, което не отразява реално различията на работните места, а се формира като разлика между заплатата за длъжност и заплатата за ниво (която е предварително определена), т.е. тя е резултатна, а не определена обективно. Това предложение дава възможност за реално диференциране на възнагражденията на служителите. За реализиране на това предложение, най-вероятно няма да са необходими допълнителни средства от предвидените в момента, но задължително се изискват законодателни промени.

На държавните служители от МВР се изплащат допълнителни възнаграждения и за:

- специфични условия на труд - при условия и в размери, определени от министъра на вътрешните работи;
- резултати в служебната дейност - условията и редът за формиране на допълнителното възнаграждение се определят с наредба на министъра на вътрешните работи.;
- извънреден труд;
- научна степен.

Извън посочените възнаграждения на държавните служители в МВР се изплащат и допълнителни възнаграждения, определени със закон или с акт на Министерския съвет. Служителите на МВР, работещи в Медицинския институт на МВР, получават и възнаграждение за работа по клинични пътеки съгласно *Националния рамков договор*.

Специфичните условия на труд са регламентирани в отделна заповед и се определят в процент от определена база, която за 2011 г. е в размер на 140 лв. Процентите варират от различните видове дейности от 10 до 100 %. А дейностите, за които се изплаща допълнително възнаграждение, са агентурна, охранителна, пожарогасителна, досъдебно производство, патрулно-постова и други.

Възнаграждението за извънреден труд в МВР за отработени до 50 часа на тримесечие се заплаща с 50 на сто увеличение върху основното месечно възнаграждение.

Целесъобразно е да се промени начина на изчисляване на извънредният труд на държавните служители, като се уеднакви с този за лицата, работещи по трудово правоотношение, тъй като държавните служители са оцетени. Към настоящия момент при държавните служители от МВР извънредният труд се изчислява като се взема за база основното възнаграждение, а за ЛРТП базата е брутното възнаграждение. Необходимо е да се промени и начина за определяне размера на базата за определяне на допълнителните възнаграждения в МВР. Той се определя неясно по какви критерии като определена стойност. По-целесъобразно е този размер да се определя като процентно съотношение от нормативно определена сума (минимална работна заплата или др.) Справедливо е да бъде премахнато ограничението за компенсиране на извънредния труд с парични суми, за служителите работещи на смени. Не е нормално компенсирането да става по смесения способ (с парични средства и с отпуск), а да се уеднакви единен критерий за всички служители.

Допълнителното възнаграждение за научната степен е регламентирано със заповед и е твърда сума ежемесечно, но само ако работата е пряко свързана с докторантурата и е 60 и 90 лв.

Лицата, работещи по трудово правоотношение, получават и допълнителното възнаграждение за постигнати резултати в служебната дейност.

Препоръчително е да се промени и начина на определяне на средствата за заплати в МВР през годината. До края на 2007 г. средствата за заплати се определяха на база формирана средна брутна заплата от щатните бройки в МВР. Този подход е относително по-справедлив и позволява едно по-реално и справедливо формиране на заплатите на служителите, както и да се реализират икономии от

фонд „Работна заплата“, с който след разрешение от Министерството на финансите (МФ) да се разходва отново за заплати на служителите.

След 2007 г. МФ разпореди планирането и проектобюджета да се извърши на база реално изразходваните средства за заплати за предходната година, като предвидените средства за месеца да се разходват на 90 %. Това на практика е определяне на една сума пари, с която ръководството на министерството следва да се съобрази. Единственият начин за реализиране успешно бюджета през годината (без да се намаляват заплати) е да се намали реално заетата численост. През следващите 2008 г., 2009 г., 2010 г. и 2011 г. се запази тази тенденция в определянето на средствата за заплати през годината. МФ определя една сума, която е около реалната сума за заплати от предходната година. По този начин не се дава възможност за гъвкава реакция от страна на ръководството на МВР при възникване на извънредна ситуация. Това налага формирането на заплатите на служителите да се прави не на някакъв обективен принцип, а с оглед да може да се изпълни бюджета. Така МВР не може да реализира по никакъв начин икономии от фонд „Работна заплата“, защото тази възможност им е отнета, т.е. не им е дадена. Конкретното ни предложение по този проблем е да се възстанови използваният до 2007 г. подход при определяне средствата за заплата през финансовата година.

Препоръчително е да се ограничи изплащането на обезщетения при прекратяване на служебното правоотношение. В момента при всяко прекратяване на служебното правоотношение в МВР, на основание различно от дисциплинарното уволнение и конфликта на интереси, се дължи обезщетение в размер на толкова заплати, колкото години има прослужени на посочените в закона длъжности. Конкретното предложение е обезщетение да се изплаща по аналогия на Кодекса на труда, т.е. при прекратяване на правоотношението, без значение основанието, но само при придобиване право на пенсия или при набиране на определен стаж в

МВР да се получават някакви редуцирани размери на обезщетението. При използване на този подход ще се даде възможност за формиране на икономисани парични средства за работна заплата.

Очертаните накратко тенденции за оптимизиране на възнагражденията на служителите от МВР, показват, че пред финансовото осигуряване на дейността на МВР стоят още много нерешени теоретични и приложни въпроси.

ИЗТОЧНИЦИ

1. *Закон за Министерството на вътрешните работи* – обн. ДВ, бр. 17 от 24.02.2006 г. с посл. изм. и доп.

2. *Постановление № 86/03.05.2010 г.* за на Министерския съвет на Република България за заплатите на военнослужещите и цивилните служители по ЗОВСРБ, на държавните служители и ЛРТП по ЗМВР, на служителите по ЗИНЗС и на служителите от ДАНС – обн. ДВ, бр. 36/2010 г.

3. *Класификатор на длъжностите в МВР* – утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи с рег. № Из-3097/29.12.2010г.

4. *Инструкция за реда за разпределяне на работното време на държавните служители в МВР, отчитането му и компенсирането на работата извън установеното работно време* - утвърден със заповед на министъра на вътрешните работи с рег. № Из-343/05.03.2009 г.

5. *Заповед за обявяване на таблица за заплатата за категория, таблици за заплатите за длъжност и лична временна добавка към основната заплата на държавните служители от МВР* – издадена от министъра на вътрешните работи с рег. № Из-115/18.01.2011 г.